

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Ара Гарабед Капрелян, дмн

Катедра по нервни болести и невронауки, МУ-Варна

Член на Научно жури по процедура разкрита за нуждите на

Катедра по нервни болести и невронауки на Факултет по медицина при Медицински
Университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов“-Варна

ОТНОСНО: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на д-р Михаел Емилов Цалта-Младенов в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“ по професионалното направление 7.1. „Медицина“ и научна специалност „Неврология“ (03.01.19) към МУ-Варна

С Решение на Председателя на Научното жури и съгласно Заповед на Ректора на МУ-Варна № Р-109-49/01.02.2021 г. съм определен да представя становище относно дисертационния труд на д-р Михаел Емилов Цалта-Младенов на тема „Качество на живот при пациенти, преживели мозъчен инсулт - клиничко-социални и невроизобразяващи проучвания“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност **03.01.19 Неврология**.

Настоящото становище е разработено и представено съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в МУ-Варна.

Кратки биографични данни на докторанта.

Д-р Михаел Емилов Цалта - Младенов завършва медицина през 2016 г. в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна. От 12.12.2016 г. е лекар-ординатор във Втора неврологична клиника с отделение за лечение на остри мозъчни инсулти и отделение за интензивно лечение на неврологичните болести на УМБАЛ „Св. Марина“, гр. Варна. През 2018 г. е назначен като лекар-специализант за придобиване на специалност „Нервни болести“. От 08.09.2018 г. е редовен асистент към Катедра „Нервни болести и невронауки“ на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна.

Д-р Михаел Емилов Цалта - Младенов е зачислен като редовен докторант към Катедра по нервни болести и невронауки на МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов“ - гр. Варна на 15.01.2018 г. и е отчислен с право на защита на 1.02.2021 г.

Основни направления в научно изследователската и научно-приложната дейност на докторанта са мозъчносъдовите заболявания, качеството на живот след инсулт, двигателните нарушения, приложението на дълбока мозъчна стимулация при двигателни нарушения, демиелинизиращите и възпалителни заболявания на нервната система.

Представеният за рецензия дисертационен труд е разработен на 168 стандартни страници основен текст, структурирани във въведение - 3 стр., използвани съкращения - 2 стр., литературен обзор - 33 стр., цел и задачи - 1 стр., материал и методи - 7 стр., собствени резултати - 52 стр., обсъждане на резултатите - 16 стр., заключение - 3 стр., изводи - 2 стр., приноси - 2 стр., библиография - 28 стр., списък на публикациите, свързани с дисертационния труд - 1 стр. и приложения - 13 стр. Библиографията съдържа 308 представителни за съдържанието и обхвата на изследването литературни източници, от които 25 на кирилица и 283 на латиница.

1. Оценка на актуалността на темата:

Настоящият дисертационен труд е посветен на един изключително важен здравен проблем - качеството на живот при пациенти, преживели исхемичен мозъчен инсулт. В литературния обзор са описани подробно основните рискови фактори за мозъчен инсулт, множество актуални данни свързани с честотата и последиците от исхемичния мозъчен инсулт. Литературният обзор завършва с изводи, които подкрепят необходимостта от изследване на качеството на живот след исхемичен мозъчен инсулт в нашата популация.

Проблематиката и съдържанието на труда са дисертабилни и представляват интерес, не само за лекари невролози, но и за по-широк кръг от специалисти в областта на сърдечно-съдовата и мозъчносъдовата патология.

Компетентно представената от докторанта информация относно оценката на качеството на живот при болни с остър исхемичен инсулт е съвременна, всеобхватна и значима. Представени са доказателства за нейната важна диагностична, терапевтична и прогностична стойност в клиничната практика.

2. Оценка на резултатите:

Извършено е проучване, което включва общо 250 изследвани лица, разпределени в две клинични групи: 150 болни с исхемичен мозъчен инсулт (50 лекувани в острия стадий с интравенозна тромболиза и 100 с консервативна терапия) и 100 контроли с рискови фактори за мозъчен инсулт, но без да е преживян такъв.

За изпълнение на целите на проучването са приложени клинични, невроизобразяващи и лабораторни методи на изследване, анкетен метод и специфична

скала за оценка на качеството на живот след инсулт - Stroke Impact Scale 3.0, описани подробно в съответния раздел („Материал и методи“).

Използвани са съвременни статистически методи за анализ на получените социодемографски, клинични, лабораторни и невроизобразяващи данни.

Резултатите са онагледени изчерпателно в 33 таблици и 47 фигури с подробно описание на изследваните показатели. Те са групирани в 3 раздела, включващи демографските и клинични характеристики на изследваните лица, проследяването на всички пациенти с исхемичен инсулт с анализ на данните от приложените скали, установените корелационни зависимости между отделните социодемографски, клинични и невроизобразяващи фактори, както и оценката на качеството на живот на третия месец от инсулта. Установен е актуалният рисков профил при пациенти с исхемичен мозъчен инсулт в нашата популация, като е отбелязана високата разпространеност на дислипидемията и е потвърдена важната роля на хипертоничната болест и ритъмно-проводните нарушения. Установено е нивото на засягане на отделните сфери от качеството на живот, като резултатите категорично подчертават общото му влошаване след исхемичен инсулт. Динамичното му проследяване отчита постепенно значимо подобрение в повечето функционални сфери.

Представените собствени резултати са напълно достатъчни за изпълнението на поставените задачи.

Резултатите са подробно обсъдени и сравнени с данните от световната литература. Систематизираните от дисертанта обобщения са точни и убедителни. Те предоставят добре аргументирана представа за значимостта и актуалността на темата на дисертацията. Установените корелационни зависимости позволяват да бъдат използвани за ранната оценка на най-засегнатите сфери на функциониране след остър исхемичен инсулт, както и да насочат усилията на специалистите към оптимизиране на избраните терапевтични подходи.

3. Оценка на приносите:

В дисертационния труд са посочени 8 приноса, от които 3 с оригинален и 5 с потвърдителен характер.

◆ Приноси с оригинален характер

1. За първи път у нас е проведено изследване на качеството на живот след исхемичен мозъчен инсулт и са установени най-засегнатите аспекти от живота на преживелите исхемичен мозъчен инсулт пациенти.

2. За първи път у нас са проследени в динамика промените в качеството на живот при пациенти с исхемичен мозъчен инсулт до третия месец от съдовия инцидент и са установени статистически значими промени в отделните сфери от живота на пациентите.

3. За първи път у нас е проведен сравнителен анализ на качеството на живот при пациенти с проведена интравенозна тромболиза и при такива без диференцирано лечение. Въпреки установения по-тежък неврологичен дефицит при хоспитализацията, пациентите с проведена интравенозна тромболиза са с по-висока самооценка за възстановяването от инсулта.

◆ Приноси с потвърдителен характер

1. Определен е рисковият профил на пациентите с исхемичен мозъчен инсулт и релативния риск за инсулт, свързан с водещите съдови и поведенчески рискови фактори. Най-висок риск за исхемичен мозъчен инсулт се наблюдава при наличие на хипертонична болест, ритъмно-проводни нарушения, захарен диабет, активно и пасивно тютюнопушене и злоупотреба с алкохолни напитки.

2. Установи се, че пациентите с преживян исхемичен мозъчен инсулт имат сигнификантно по-лошо качество на живот до третия месец от инсулта въпреки наблюдаваната тенденция за подобрене на всички аспекти на качеството на живот във времето.

3. Отчете се по-бързо възстановяване и подобряване на качеството на живот при пациенти с исхемичен мозъчен инсулт в ранния период след инсулта - до първия месец, в сравнение с по-късния период - до третия месец.

4. Налице е негативна корелационна връзка между общото качество на живот след исхемичен мозъчен инсулт и социодемографските фактори - напреднала възраст, ниско ниво на образование, пребиваване в градска среда и активна работа към момента на настъпване на инсулта.

5. Установи се, че провеждането на интравенозна тромболиза в острия стадий на исхемичен мозъчен инсулт не води до сигнификантно подобрене в качеството на живот на третия месец по отношение на силата на засегнатите крайници, паметта и мисловния процес, емоциите, комуникационните способности, дейностите, извършвани със засегнатата ръка, движението, дейности от ежедневието и социалните дейности.

6. Установи се, че намаляването на времето от постъпване в болничното заведение до началото на интравенозната тромболиза корелира с по-ниско ниво на инвалидизация и по-добро качество на живот до третия месец от исхемичния мозъчен инсулт.

Подробното описание на методологичната постановка, задълбоченият анализ на резултатите и посочените научно-приложни и научно-теоретични приноси намират отражение в свързаната с дисертационния труд творческа активност на дисертанта, която включва 3 пълнотекстови публикации, на които е първи автор - две от тях на български език и една на английски език. Изнесени са и 4 научни съобщения (постери), три от които на национални конференции и едно на международна конференция.

Броят на пълнотекстовите статии във връзка с дисертационния труд, отговаря напълно на количествените критерии, посочени в ЗРАСРБ и вътрешен правилник на МУ-Варна за публикационна активност на докторанта. Те отразяват задълбочения интерес на докторанта, не само към теоретичните аспекти на разглеждания медицински и социален проблем, но и към приложението им в реалната неврологична клинична практика.

4. Критични бележки и препоръки към дисертационния труд:

Нямам такива.

5. Заключение:

Предоставеният за рецензиране дисертационен труд представлява определен теоретичен и практически принос в българската неврологична литература. Преценявайки актуалността на темата, значимостта на направените обобщения и важността на посочените приноси предлагам на уважаваното Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Д-р Михаел Емилов Цалта-Младенов, докторант на редовна форма на обучение към Катедра по нервни болести и невронауки на Факултет по медицина при Медицински университет-Варна.

28.03.2021 г.
гр. Варна

Рецензент:
/проф. д-р Ара Капрелян, дмн/

